

Johannes Vervloed: Meer geld voor Europese defensie? Zeker. Maar een ‘oorlogseconomie’?

Posted on 20 februari 2025 by Johannes Vervloed

Volgens de Oekraïense president Zelenski bereidt Rusland zich voor op verovering van meer gebied in Europa. Een troepenmacht van 150.000 man zou in Belarus al worden samengetrokken en een invasie in de Baltische Staten en/of Polen voorbereiden. De Deense veiligheidsdienst doet er nog een schepje bovenop en beweert dat het slechts een kwestie van tijd is, twee tot maximaal vijf jaar, voordat de eerste inval plaatsvindt.

Als we de krant openslaan of naar het NOS-journaal kijken lijkt het of dit verhaal voor zoete koek wordt aangenomen. De gedachte is dat Poetin uit is op herstel van het Sovjetrijk. Deze gedachte wordt ook verspreid door de Rusland-experts van de denktanks HCSS en Clingendael.

Zij betogen dat de voormalige KGB-baas zich nooit heeft neergelegd bij de implosie van het Soviet Rijk en citeren zijn opmerking dat de val van de Sovjet-Unie ‘de

grootste geopolitieke ramp van de 20e eeuw' was.

Liever geen discussie

Niet alleen media en denktanks verdenken Poetin van ressentiment, ook vooraanstaande politici en bestuurders als de voormalige secretaris-generaal van de NAVO Jaap de Hoop Scheffer verkondigen dit. Zij trekken er zelfs de conclusie uit dat Europa zich moet voorbereiden op een oorlog met Rusland en roepen op tot hogere defensieuitgaven en de oprichting van een eigen Europese defensie-industrie. Op de Amerikanen hoeven we volgens hen sinds Trump aan de macht is niet meer te rekenen. 'We are on our own' is hun gevleugelde uitdrukking.

Als iemand een kritische noot plaatst bij deze analyse en oproep tot een oorlogseconomie om Poetin een halt toe te roepen wordt hij of zij uitgemaakt voor 'Putin-Versteher'. Niet bedoeld wordt iemand die Poetin (en de Russen in het algemeen) begrijpt, maar niets minder dan een collaborateur, een soort NSB'er. Een open discussie met argumenten die hun stelling ter discussie stelt is niet welkom.

Ik doe toch een poging. Niet dat ik claim een echte Ruslandkenner te zijn, maar ik heb wel gewoond en gewerkt in Rusland. In het Sint-Petersburg van Poetin was ik de Nederlandse waarnemend Consul-Generaal. Hij was in die tijd (eind jaren negentig) de rechterhand van burgemeester Sobtsjak voordat hij naar Moskou ging en de baas van de FSB (opvolger KGB) werd en vervolgens Jeltsin als president van Rusland opvolgde.

Ik heb Poetin diverse keren ontmoet. Hij was niet langer loco-burgemeester, maar kwam nog regelmatig langs op het Kasteel (het stadhuis). In het kader van de nauwe culturele relaties tussen Nederland en Sint-Petersburg hadden wij veel contact met het Stadhuis. De Hermitage aan de Amstel kwam daar onder andere uit voort.

Poetin heb ik leren kennen als een verlegen man. Hij keek je nooit aan, had altijd z'n ogen neergeslagen. Zijn gefabriceerde imago is anders. Hij wordt geportretteerd als een stoere man, de bekende foto met ontbloot bovenlijf op een paard.

Waarom Poetin Oekraïne binnenviel

Nu speelt de psychologie een ondergeschikte rol in de internationale verhoudingen. Dat landen ten oorlog trekken heeft altijd andere redenen. Dat een verlegen man als Poetin geen agressieve oorlog zou kunnen voeren is onzin. Maar ook het omgekeerde is niet waar. Dat agressieve personen als Hitler en Napoleon vanwege hun psychische aard Rusland zouden hebben aangevallen is eveneens onzin.

De oorzaak van de Russische inval in Oekraïne dient derhalve niet in het karakter van Poetin, van de persoon Poetin te worden gezocht. En dat geldt evenmin voor de operatie Barbarossa van Hitler en de Russische veldtocht van Napoleon.

Dat Poetin Oekraïne binnenviel had diverse andere redenen. Hij was ten eerste bang voor een Maidan – de Oekraïense opstand van 2013 – op het Rode Plein. Hij zag de Westerse invloed steeds verder oprukken en in Oekraïne, nota bene een voormalige provincie van zijn land, kwam die invloed wel erg dichtbij. Het sentiment van Maidan zou wel eens over kunnen slaan naar Moskou. Een directe bedreiging voor het Kremlin.

Een tweede reden is de steeds verdere uitbreiding van de NAVO. Ook die kwam in zijn ogen te dicht bij. In het Westen zien wij de NAVO als een verdedigingsorganisatie, maar niet in Rusland. Russen zijn beducht voor westerse troepenmachten. Zij zijn Hitler en Napoleon niet vergeten. De NAVO aan de eigen grens, met Moskou binnen bereik van 'ballistic missiles' is voor hen een horror scenario.

Grootmacht

Onder Poetin heeft Rusland weer eigenwaarde gekregen. De glorie van weleer keerde in de ogen van veel Russen terug. Poetin had een einde gemaakt aan de mislukte experimenten van Jeltsin met een westerse markteconomie en weer een zekere mate van welvaart gebracht. En ook aanzien in de wereld. Dat was na de Val van de Muur weg en is met Poetin weer teruggekeerd. Rusland verdient ook in de ogen van veel Russen een dergelijk aanzien, de status van grootmacht.

Dat die begeerde en weer grotendeels verworven status imperialistische ambities betekent valt echter nergens uit af te leiden. Aanzien en invloed, ja. Het is niet voor niets dat Rusland één van de hoofdrolspelers in de BRICS – de groep van 10 grote,

niet-westerse en/of ongebonden landen – is en dat het Kremlin zich beijvert om samen met China de invloed van het Westen en met name van de VS in de wereld terug te dringen.

Maar territoriale ambities, nee. Het land is groot genoeg. Het beschikt over alle grondstoffen die het nodig heeft. Dus waarom zou Rusland nog meer gebied willen? Bovendien heeft het daarvoor niet de capaciteit. Het ontbeert daarvoor menskracht, het heeft zelfs een krimpende bevolking. En ook economisch is het niet sterk genoeg om langdurige en kostbare oorlogen te voeren.

En last but not least, Poetin is geen masochist. Hij beseft goed dat een aanval op een NAVO-lidstaat zelfmoord is. Met een aanval op bijvoorbeeld Estland, krijgt hij de volledige NAVO-macht, inclusief die van de VS, over zich heen. Hij weet dat artikel 5 van de NAVO ook voor een VS onder Trump nog steeds hoog in het vaandel staat.

Niettemin is er de mare ontstaan dat Poetin het niet bij Oekraïne zal laten en de NAVO zal aanvallen. Alles moet opeens uit de kast gehaald om dat te voorkomen: een 'coalition of the willing' met een eigen wapenindustrie, gefinancierd uit een defensiefonds van 700 miljard, dat gevuld moet worden met het verhogen van nationale schulden, investeringen van de EIB en eurobonds. Linksom of rechtsom, het geld moet op tafel komen en gaat de belastingbetaler een vermogen kosten.

Parijs

Macron belegde daartoe afgelopen maandag een bijeenkomst met 8 Europese leiders, onder wie de Britse premier Starmer. Een oorlogseconomie moest opgetuigd. Een oorlogseconomie, waaraan alles, inclusief onze welvaart, ondergeschikt wordt gemaakt.

Ze kwamen er niet uit. Het bleef (vooralsnog) bij woorden. Minister-president Schoof, die als één van de zeven genodigde regeringsleiders aanwezig was in Parijs, vatte het als volgt samen: 'Het is allemaal nog veel te vroeg om concrete afspraken te maken.'

Dat was een diplomatieke uitspraak om te verbloemen dat men het nergens over eens werd. Niet over veiligheidsgaranties voor Oekraïne (na een tussen Trump en Poetin afgesproken staakt-het-vuren) – alleen Frankrijk en de Britten zouden bereid zijn troepen te leveren om het staakt-het-vuren te bewaken – , niet over

defensieuitgaven buiten het Europese Stabiliteits en Groei Pact houden, laat staan over een defensiefonds en financiering met gezamenlijke leningen (eurobonds). Slechts intenties werden uitgesproken: meer geld naar defensie, meer Europese verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid en blijvende steun voor Oekraïne.

Over de manier waarop is men het derhalve nog (lang) niet eens. Maar de gedachte dat Poetin op de niet al te lange termijn NAVO-lidstaten gaat aanvallen is allerm minst van tafel. Die mare zal dus nog wel even door de tafelgenoten van Macron worden verspreid.

Voor de goede orde. Mijn pleidooi tegen een oorlogseconomie betekent niet dat ik een geloofwaardige afschrikking met een sterke defensie niet nodig acht. Die is wel degelijk nodig. 'If you want peace, prepare for war', is een beproefd recept. Maar wel op een verantwoorde manier, niet met een oorlogseconomie.

Met een evenwichtige bijdrage aan de NAVO, waarbij de Europese lidstaten een belangrijk deel van de Amerikaanse inspanning overnemen. Opdat de Verenigde Staten Het Vrije Westen niet alleen in Europa kunnen verdedigen, maar ook in rest van de wereld. En of de Europese bijdrage 2 procent of meer moet zijn, zal met de VS worden uitonderhandeld, waarschijnlijk op de NAVO-top in juni in Den Haag. Maar een oorlogseconomie? Die is niet nodig. En niet wenselijk.

***[Johannes Vervloed](#)** was gedurende bijna vier decennia verbonden aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, met als standplaatsen onder meer Jakarta, Sint-Petersburg en Parijs.*

*De groei en bloei van **Wynia's Week** is te danken aan de donateurs. **Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#).** Hartelijk dank!*